

BÖLÜM 5

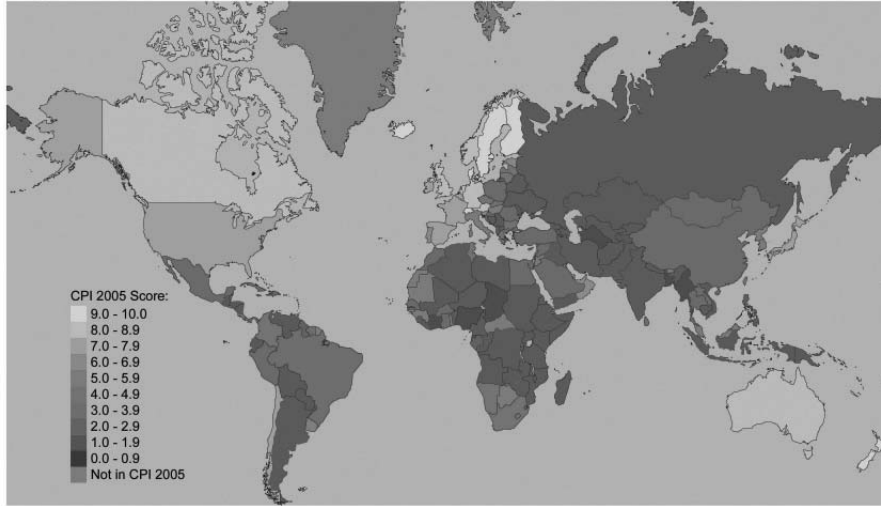
5. DÜNYA'DA YOLSUZLUK

Dünya ülkelerinde yolsuzluğun mevcut durumu, Uluslararası Saydamlık Örgütü Yolsuzluk Algılamaları Endeksi ve Küresel Yolsuzluk Barometresi, Dünya Bankası Yönetişim Endeksi ve Politik Risk Endeksi yardımıyla bu bölümde sunulacaktır.

5.1. DÜNYA ÜLKELERİNİN YOLSUZLUK ALGILAMALARI ENDEKSİ DÜZEYLERİNE GÖRE SIRLANIŞI

Birleşmiş Milletlere üye 191 ülke var iken 2005 yılında bu endeks, sadece 159 ülkeyi kapsayacak veri tabanına sahiptir. 2004 yılında endeks kapsamında değerlendirilen ülke sayısı 146'ydı. Zaman boyutunda yolsuzluk algılama endeksine dahil ülke sayılarında düzenli bir artış trendi gözlenmektedir. 2005 yılındaki endekse göre dünya yüzeyindeki ülkelerin yolsuzluk düzeyleri aşağıdaki haritada gösterilmektedir. Düşük yolsuzluk derecesi açık kırmızının tonları ile yüksek yolsuzluk düzeyleri koyu kırmızının tonları ile ifade edilmektedir. Buradan da gözlenebileceği gibi, çok genel bir ifade ile gelişmiş batı ülkelerinde yolsuzluk derecesinin düşük, geçiş ekonomilerinde ve gelişmekte olan ülkelere yüksek olduğu söylenebilir.

Şekil 4. 2005 Yılındaki Yolsuzluk Algılamaları Endeksine Göre Ülkelerin Konumu

Kaynak: <http://www.transparency.org/content/download/3221/19540/file/worldmap.pdf>

Yolsuzluk Algılama Endeksinin ülkeler itibarıyla sıralanışı aşağıdaki Tablo'da gösterilmektedir. Burada yolsuzluk derecesi iş adamlarının, analistlerin ve uzmanların değerlendirmelerine göre; 0 ile 10 arasında derecelendirilmiştir. 10 yolsuzluğun olmadığı, sıfır ise yolsuzluğun en yoğun olduğu durumu göstermektedir. Güven aralığı ise, ülkelerin yolsuzluk düzeylerinin nasıl değiştiğini ölçüm derecelerine bağlı olarak ifade etmekte, hesaplamanın doğruluğunu yansıtmaktadır. Burada güven aralığı ölçüsü artı-eksi yüzde 5 alınmıştır. Yolsuzluk algılama endeksi yukarıda ifade edildiği gibi 16 farklı endeksin içerisindeki alt endekslerin bileşkesinden oluşmaktadır. Gözlem sayısı ile ifade edilen alt endekslerin kaç tanesinin bileşkeye katıldığıdır. Gözlem sayısı üç taneden az olmamaktadır.¹

¹ http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2005

Tablo 12. Uluslararası Saydamlık Örgütü 2005 Yılı Yolsuzluk Algılamaları Endeksi

Sıralama	Ülke Adı	Endeks Derecesi	Güven Aralığı	Gözlem Sayısı
1	İzlanda	9,7	9.5 - 9.7	8
2	Finlandiya	9,6	9.5 - 9.7	9
	Yeni Zelanda	9,6	9.5 - 9.7	9
4	Danimarka	9,5	9.3 - 9.6	10
5	Singapur	9,4	9.3 - 9.5	12
6	İsveç	9,2	9.0 - 9.3	10
7	İsviçre	9,1	8.9 - 9.2	9
8	Norveç	8,9	8.5 - 9.1	9
9	Avustralya	8,8	8.4 - 9.1	13
10	Avusturya	8,7	8.4 - 9.0	9
11	Hollanda	8,6	8.3 - 8.9	9
	Birleşik Krallık	8,6	8.3 - 8.8	11
13	Lüksemburg	8,5	8.1 - 8.9	8
14	Kanada	8,4	7.9 - 8.8	11
15	Hong Kong	8,3	7.7 - 8.7	12
16	Almanya	8,2	7.9 - 8.5	10
17	ABD	7,6	7.0 - 8.0	12
18	Fransa	7,5	7.0 - 7.8	11
19	Belçika	7,4	6.9 - 7.9	9
	İrlanda	7,4	6.9 - 7.9	10
21	Şili	7,3	6.8 - 7.7	10
	Japonya	7,3	6.7 - 7.8	14
23	İspanya	7,0	6.6 - 7.4	10
24	Barbados	6,9	5.7 - 7.3	3
25	Malta	6,6	5.4 - 7.7	5
26	Portekiz	6,5	5.9 - 7.1	9
27	Estonya	6,4	6.0 - 7.0	11
28	İsrail	6,3	5.7 - 6.9	10
	Umman	6,3	5.2 - 7.3	5
30	Birleşik Arap Emirliği	6,2	5.3 - 7.1	6
31	Slovakya	6,2	5.7 - 6.8	11
32	Botswana	6,1	5.1 - 6.7	8
	Katar	5,9	5.6 - 6.4	5
	Tayvan	5,9	5.4 - 6.3	14
	Uruguay	5,9	5.6 - 6.4	6
36	Bahrain	5,8	5.3 - 6.3	6
37	Kıbrıs Rum Kesimi	5,7	5.3 - 6.0	5
	Ürdün	5,7	5.1 - 6.1	10
39	Malezya	5,0	4.6 - 5.6	14

Sıralama	Ülke Adı	Endeks Derecesi	Güven Aralığı	Gözlem Sayısı
	Macaristan	5,0	4.7 - 5.2	11
	İtalya	5,0	4.6 - 5.4	9
40	Güney Kore	5,0	4.6 - 5.3	12
43	Tunus	4,9	4.4 - 5.6	7
44	Litvanya	4,8	4.5 - 5.1	8
45	Kuveyt	4,7	4.0 - 5.2	6
46	Güney Kore	4,5	4.2 - 4.8	11
47	Çek Cumhuriyeti	4,3	3.7 - 5.1	10
	Yunanistan	4,3	3.9 - 4.7	9
	Nami bya	4,3	3.8 - 4.9	8
	Slovakya	4,3	3.8 - 4.8	10
51	Kosta Rica	4,2	3.7 - 4.7	7
	El Salvador	4,2	3.5 - 4.8	6
	Latvia	4,2	3.8 - 4.6	7
	Mauritius	4,2	3.4 - 5.0	6
55	Bulgaristan	4,0	3.4 - 4.6	8
	Kolombiya	4,0	3.6 - 4.4	9
	Fiji	4,0	3.4 - 4.6	3
	Seychelles	4,0	3.5 - 4.2	3
59	Küba	3,8	2.3 - 4.7	4
	Tayland	3,8	3.5 - 4.1	13
	Trinidad ve Tobago	3,8	3.3 - 4.5	6
62	Belize	3,7	3.4 - 4.1	3
	Brezilya	3,7	3.5 - 3.9	10
64	Jamaika	3,6	3.4 - 3.8	6
65	Gana	3,5	3.2 - 4.0	8
	Meksika	3,5	3.3 - 3.7	10
	Panama	3,5	3.1 - 4.1	7
	Peru	3,5	3.1 - 3.8	7
	Türkiye	3,5	3.1 - 4.0	11
70	Burkina Faso	3,4	2.7 - 3.9	3
	Hırvatistan	3,4	3.2 - 3.7	7
	Mısır	3,4	3.0 - 3.9	9
	Lesotho	3,4	2.6 - 3.9	3
	Polonya	3,4	3.0 - 3.9	11
	Suudi Arabistan	3,4	2.7 - 4.1	5
	Suriye	3,4	2.8 - 4.2	5
77	Laos	3,3	2.1 - 4.4	3
78	Çin Halk Cumhuriyeti	3,2	2.9 - 3.5	14
	Fas	3,2	2.8 - 3.6	8
	Senegal	3,2	2.8 - 3.6	6

Sıralama	Ülke Adı	Endeks Derecesi	Güven Aralığı	Gözlem Sayısı
	Sri Lanka	3,2	2.7 - 3.6	7
	Suriname	3,2	2.2 - 3.6	3
83	Lübnan	3,1	2.7 - 3.3	4
	Rwanda	3,1	2.1 - 4.1	3
85	Domini k Cumhuriyeti	3,0	2.5 - 3.6	6
	Moğolistan	3,0	2.4 - 3.6	4
	Romanya	3,0	2.6 - 3.5	11
88	Ermenistan	2,9	2.5 - 3.2	4
	Benin	2,9	2.1 - 4.0	5
	Bosna Hersek	2,9	2.7 - 3.1	6
	Gabon	2,9	2.1 - 3.6	4
	Hindistan	2,9	2.7 - 3.1	14
	İran	2,9	2.3 - 3.3	5
	Mali	2,9	2.3 - 3.6	8
	Moldova	2,9	2.3 - 3.7	5
	Tanzanya	2,9	2.6 - 3.1	8
	97	Cezayir	2,8	2.5 - 3.3
Arjantin		2,8	2.5 - 3.1	10
Madagaskar		2,8	1.9 - 3.7	5
Malawi		2,8	2.3 - 3.4	7
Mozambik		2,8	2.4 - 3.1	8
Sırbistan Karadağ		2,8	2.5 - 3.3	7
103	Gambiya	2,7	2.3 - 3.1	7
	Makedonya	2,7	2.4 - 3.2	7
	Swaziland	2,7	2.0 - 3.1	3
	Yemen	2,7	2.4 - 3.2	5
107	Belarus	2,6	1.9 - 3.8	5
	Eritre	2,6	1.7 - 3.5	3
	Honduras	2,6	2.2 - 3.0	7
	Kazakistan	2,6	2.2 - 3.2	6
	Nikaragua	2,6	2.4 - 2.8	7
	Filistin	2,6	2.1 - 2.8	3
	Ukrayna	2,6	2.4 - 2.8	8
	Vietnam	2,6	2.3 - 2.9	10
	Zambiya	2,6	2.3 - 2.9	7
	Zimbabve	2,6	2.1 - 3.0	7
117	Afganistan	2,5	1.6 - 3.2	3
	Bolivya	2,5	2.3 - 2.9	6
	Ekvator	2,5	2.2 - 2.9	6
	Guatemala	2,5	2.1 - 2.8	7
	Guyana	2,5	2.0 - 2.7	3

Sıralama	Ülke Adı	Endeks Derecesi	Güven Aralığı	Gözlem Sayısı
	Libya	2,5	2.0 - 3.0	4
	Nepal	2,5	1.9 - 3.0	4
	Filipinler	2,5	2.3 - 2.8	13
	Uganda	2,5	2.2 - 2.8	8
126	Arnavutluk	2,4	2.1 - 2.7	3
	Nijer	2,4	2.2 - 2.6	4
	Rusya	2,4	2.3 - 2.6	12
	Sierra Leone	2,4	2.1 - 2.7	3
130	Burundi	2,3	2.1 - 2.5	3
	Kamboçya	2,3	1.9 - 2.5	4
	Kongo Cumhuriyeti	2,3	2.1 - 2.6	4
	Gürcistan	2,3	2.0 - 2.6	6
	Kırgızistan	2,3	2.1 - 2.5	5
	Papua Yeni Gine	2,3	1.9 - 2.6	4
	Venezuela	2,3	2.2 - 2.4	10
137	Azerbaycan	2,2	1.9 - 2.5	6
	Kamerun	2,2	2.0 - 2.5	6
	Etiyopya	2,2	2.0 - 2.5	8
	Endonezya	2,2	2.1 - 2.5	13
	Irak	2,2	1.5 - 2.9	4
	Liberya	2,2	2.1 - 2.3	3
	Özbekistan	2,2	2.1 - 2.4	5
144	Kongo Demokratik Cum.	2,1	1.8 - 2.3	4
	Kenya	2,1	1.8 - 2.4	8
	Pakistan	2,1	1.7 - 2.6	7
	Paraguay	2,1	1.9 - 2.3	7
	Somali	2,1	1.6 - 2.2	3
	Sudan	2,1	1.9 - 2.2	5
	Tacikistan	2,1	1.9 - 2.4	5
151	Angola	2,0	1.8 - 2.1	5
152	Fildişi Sahili	1,9	1.7 - 2.1	4
	Ekvator Ginesi	1,9	1.6 - 2.1	3
	Nijerya	1,9	1.7 - 2.0	9
155	Haiti	1,8	1.5 - 2.1	4
	Myanmar	1,8	1.7 - 2.0	4
	Türkmenistan	1,8	1.7 - 2.0	4
158	Bangladeş	1,7	1.4 - 2.0	7
	Çad	1,7	1.3 - 2.1	6

Kaynak: Transparency International, 2005 Corruption Perceptions Index

2005 yılı endeks değerlerine göre yolsuzluk düzeyi en düşük ülkeler, endeks değeri 10-9 arasında yer alan ülkeler olarak nitelendirilebilir. Bunlar sırasıyla; İzlanda, Finlandiya, Yeni Zelanda, Danimarka, Singapur, İsveç ve İsviçre'dir. Bu ülkeleri Batı Avrupa ülkeleri ve Kuzey Amerika ülkeleri izlemektedir. Yolsuzluk düzeyi en yüksek ülkeler ise, endeks değeri 2-0 arasında yer alan ülkelerdir. Çad ve Bangladeş bunların başında gelmektedir. Bu ülkeleri Türkmenistan, Myanmar, Haiti, Nijerya, Ekvator Ginesi, Fildişi Sahili ve Angola izlemektedir.

Geçmiş yıllardaki endekslere baktığımızda, en düşük yolsuzluk derecesine sahip ülke sıralamasının çok fazla değişmediğini, ilk on ülkenin genelde aynı kaldığını söyleyebiliriz. Buna karşılık yolsuzluğun en yüksek olduğu ülke sıralamasının endekse katılan yeni ülkelere göre değişim gösterdiğini ifade edebiliriz.

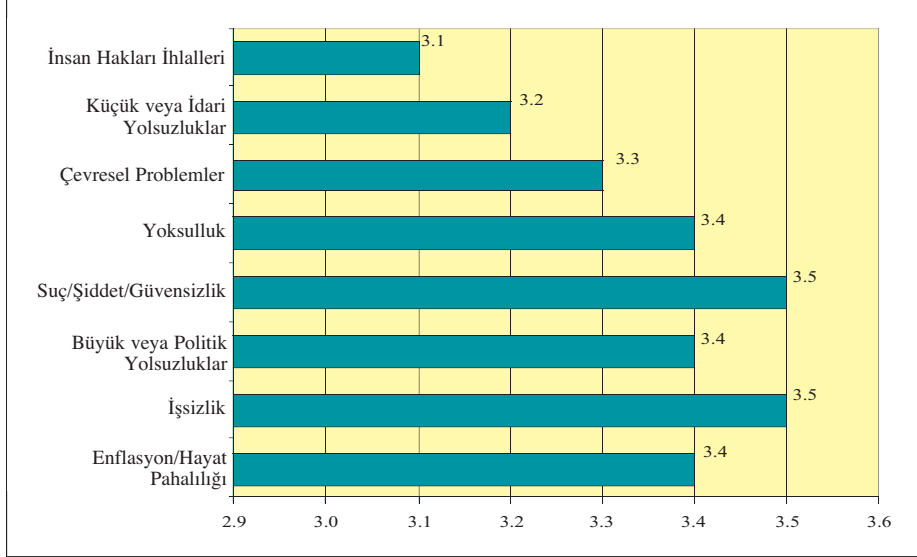
5.2 KÜRESEL YOLSUZLUK BAROMETRESİNE GÖRE DÜNYADA YOLSUZLUK

Bu bölümde yolsuzluk barometresi verilerine göre; küresel düzeyde en önemli sorunlar, yolsuzluktan en çok etkilenen sektörler ve kurumlar, küresel gelir düzeyine bağlı olarak yolsuzluğun kişisel yaşamlar üzerine etkisi, yolsuzluk düzeyindeki değişim, global düzeydeki rüşvetin yaygınlığı, sıklığı, miktarı ve şekli incelenecektir.

5.2.1. KÜRESEL DÜZEYDE EN ÖNEMLİ SORUNLAR

Küresel düzeyde yolsuzluğun diğer sosyal sorunlar içerisindeki yerinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Böylelikle sorunlarla mücadelede öncelik sıralamasının doğru bir şekilde ortaya konması sağlanabilir.

2004 yılında yapılan Küresel Yolsuzluk Barometresi anketinde katılımcılara en önemli problem olarak neleri gördükleri sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar yardımıyla aşağıdaki grafik oluşturulmuştur.

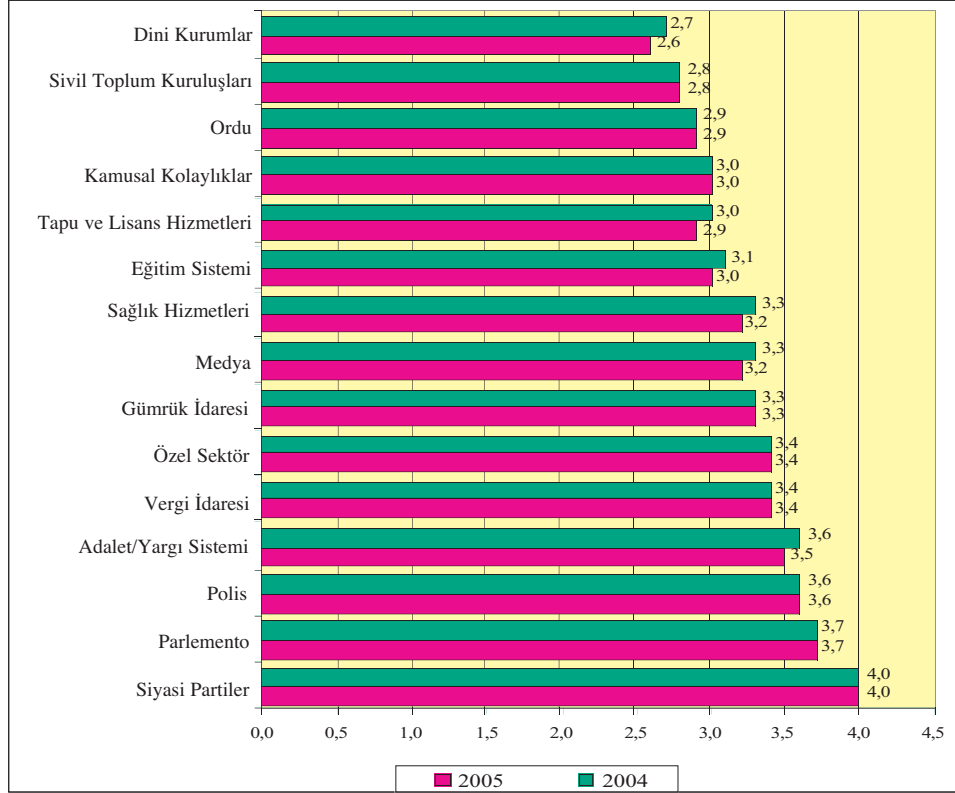
Grafik 13. Küresel Düzeyde En Önemli Sorunlar

Kaynak: Transparency International, 2004 Global Corruption Barometer

Katılımcılar ülkelerindeki en önemli problemleri 1-4 arasında bir derecelendirme ile belirlemişlerdir. 1 konunun problem olarak görülmediğini, 4 ise çok büyük bir problem olarak var olduğunu ifade etmektedir. Buna göre 2004 yılında küresel düzeyde en büyük sorun suç/şiddet/güvensizlik ve işsizliktir. Bunu büyük ve politik yolsuzluklar, yoksulluk ve enflasyon izlemektedir. Daha sonra ise, çevresel sorunlar, insan hakları ihlalleri, küçük ve idari yolsuzluklar gelmektedir. Burada küresel kamuoyunun yolsuzlukları en önemli sorunlar arasında tanımladığı sonucuna ulaşılabilmektedir.

5.2.2. KÜRESEL DÜZEYDE YOLSUZLUKTAN EN ÇOK ETKİLENEN SEKTÖRLER VE KURUMLAR

2005 yılında 69 ülkede yapılan saha araştırmasına dayanan Küresel Yolsuzluk Barometresi'ne göre yolsuzluktan en çok etkilenen sektörler ve kurumlar aşağıdaki grafikte 2004 yılı ile karşılaştırılmalı olarak gösterilmiştir.

Grafik 14. Yolsuzluktan En Çok Etkilenen Sektörler ve Kurumlar

Kaynak: Transparency International, 2004, 2005 Global Corruption Barometer

Buna göre, en fazla yolsuzluğu bulaşmış kurum olarak siyasi partileri ön plana çıkmaktadır. 69 ülkenin 45'inde siyasi partiler yolsuzluktan en çok etkilenen kurum olarak vurgulanmıştır. Siyasi partilerdeki yolsuzluklar konusunda 2004 anketine göre (62 ülkenin 36'sında siyasi partiler yolsuzluğa en çok bulaşmış kurum olarak belirtilmişti.) artış gözlenmektedir. Siyasi partilerden sonra yolsuzlukların en yoğun olduğu kurumlar ise, parlamentolar, polis ve yargı sistemidir. Yolsuzluğun en az olduğu kurum ve sektörler, dini kurumlar, sivil toplum kuruluşları, tapu-lisans hizmetleri ve ordudur. Aşağıdaki grafik bazında kurumlar ve yolsuzluk düzeyleri gösterilmiştir. En yüksek yolsuzluk derecesi 5 en düşük yolsuzluk derecesi ise 1 birim olarak ifade edilmiştir. Bu sonuçlar yolsuzlukların azaltılmasında şeffaflığın ve politik hesap verebilirlik önemini daha iyi kavramamıza yardımcı olmaktadır.

Tablo 13. Siyasi Partilerin En Fazla Yolsuzluk Kaynağı Olduğu Ülkeler

Gelir Gruplarına Göre Ülkeler	Ülke Adları
Yüksek Gelirli Ülkeler	Avusturya, Kanada, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, İsrail, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Portekiz, Güney Kore, İspanya, İsviçre, İngiltere, ABD
Orta Üst Gelir Grubuna Dahil Ülkeler	Arjantin, Şili, Kosta Rika, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Litvanya, Meksika, Panama, Polonya, Güney Afrika, Uruguay, Venezuela
Orta Alt Gelir Grubuna Dahil Ülkeler	Bolivya, Bosna Hersek, Kolombiya, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, Guatemala, Endonezya, Paraguay, Peru, Filipinler, Romanya, Sırbistan, Tayland
Alt Gelir Grubuna Dahil Ülkeler	Hindistan, Nikaragua

Kaynak: Transparency International, 2005 Global Corruption Barometer

Alt gelir grubuna dahil ülkelerde en fazla yolsuzluğa bulaşmış kurumlar polis ve gümrük idareleridir. 12 ülkeden 10'unda bu sonuç doğrulanmaktadır. Siyasi partiler yolsuzluk sıralamasında üçüncü sırada yer almaktadır.

En fazla yolsuzluğa bulaşmış kurum ve sektörlerin kıtalar itibarıyla dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Buna göre Asya, Latin Amerika, Batı, Merkez ve Doğu Avrupa ülkelerinde siyasi partilerin ilk sırayı aldıkları söylenebilir. Diğer ilginç gözlem Batı Avrupa ülkelerinde özel sektörün ve medyanın yolsuzluk düzeyi yüksek kurumlar kategorisine girmesidir. Burada Danimarka, Hollanda, ve Norveç ön plana çıkan ülkelerdir. Latin Amerika, Merkez ve Doğu Avrupa ülkelerinde yargı sistemindeki yolsuzlukların yoğunluğu dikkat çekmektedir. Afrika ülkelerinde ise, gümrüklerdeki rüşvetin önemli bir etkinliğe sahip olduğu gözlenmektedir. Gümrükte rüşvetin gözlendiği ülkeler arasında Togo, Kamerun, Kosova, Bulgaristan, Moldova, Romanya, Sırbistan ve Ukrayna ön plana çıkmaktadır. Ayrıca vergi idarelerindeki rüşvet ve yolsuzluğun belli bir düzeye ulaştığı ifade edilebilir. Burada ise, Türkiye ve Etiyopya gibi ülkelerin dikkat çektiği söylenebilir.

Tablo 14. En Fazla Yolsuzluğa Bulaşmış Kurum ve Sektörlerin Kıtalar İtibarıyla Dağılımı

Asya (12 Ülke)	Siyasal Partiler (4,2)	Parlamento (3,9)	Polis (3,9)	Vergi İdaresi (3,5)
Afrika (8 Ülke)	Polis (4,4)	Siyasal Partiler (4,2)	Gümrükler (4,0)	Parlamento (3,8)
Batı Avrupa (16 Ülke)	Siyasal Partiler (4,2)	Parlamento (3,9)	Özel Sektör (3,3)	Medya (3,3)
Merkez ve Doğu Avrupa (14 Ülke)	Siyasal Partiler (4,2)	Polis (3,9)	Parlamento (3,9)	Yargı Sistemi (3,9)
Latin Amerika (15 Ülke)	Siyasal Partiler (4,5)	Parlamento (4,4)	Polis (4,3)	Yargı Sistemi (4,3)

Kaynak: Transparency International, 2005 Global Corruption Barometer

Kamusal kolaylıklar, tapu ve lisans hizmetleri konusunda yolsuzlukların yoğun olduğu ülkeler olarak Ekvator, Nikaragua, Peru ve Paraguay'ın dikkat çektiği gözlenmektedir. Son olarak dini kurumlardan söz edilebilir. Japonya, Yunanistan ve İsrail'de yerel dini kurumların yolsuzluklar ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir.

5.2.3. KÜRESEL GELİR DÜZEYİNE BAĞLI OLARAK YOLSUZLUĞUN KİŞİSEL YAŞAMLAR ÜZERİNE ETKİSİ

Yolsuzlukların kişisel ve aile yaşamını ne şekilde etkilediği Küresel Yolsuzluk Barometresi çerçevesinde incelenmiştir. Buradan elde edilen veriler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 15. Hanehalkı Gelir Kategorilerine Bağlı Olarak Yolsuzlukların Kişisel Yaşamlar Üzerindeki Etkisi

	Düşük Gelir	Orta Gelir	Yüksek Gelir
Etkilememekte + Az Etkilememekte	54%	59%	62%
Orta + Yüksek Düzeyde Etkilememekte	42%	38%	36%
Bilmiyorum	3%	3%	2%

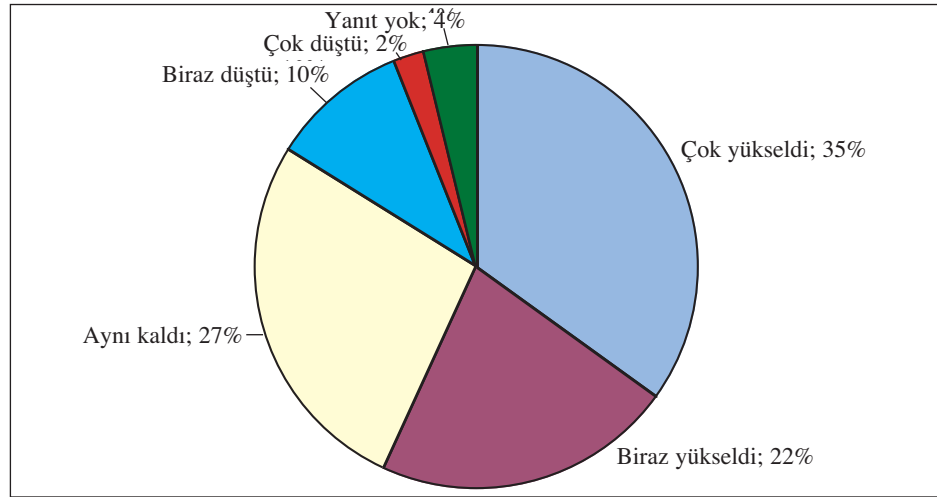
Kaynak: Transparency International, 2005 Global Corruption Barometer

Elde edilen verilere göre, düşük gelirli hane halklarının, orta ve yüksek gelirli hane halklarına nazaran, kişisel ve aile yaşamlarında yolsuzluklardan daha fazla etkilendikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Bu da anlaşılır bir durumdur. Düşük gelirli hanelerin rüşvet için ödedikleri bedelin marjinal faydasının yüksek olması gibi bir sonuç doğurmaktadır. Ülkeler bazında ise, Bolivya, Bosna-Hersek, Meksika, Panama, Filipinler ve Türkiye'deki vatandaşların yolsuzluktan etkilenme düzeyleri oldukça yüksek bulunmuştur.

5.2.4. KÜRESEL YOLSUZLUK DÜZEYİNDEKİ DEĞİŞİM

Yolsuzluk düzeylerinin zaman içerisindeki değişimi aynı anket kapsamında incelenmiştir. Bu çerçevede katılımcılara ilk olarak geçtiğimiz üç yıllık dönemde ülkelerinde yolsuzluk düzeyinin nasıl değiştiği sorulmuştur. Soruya verilen cevaplar ve yüzde oranları aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Grafik 15. Son Üç Yıllık Dönemde Dünya Ülkelerindeki Yolsuzluk Düzeyinin Değişimi

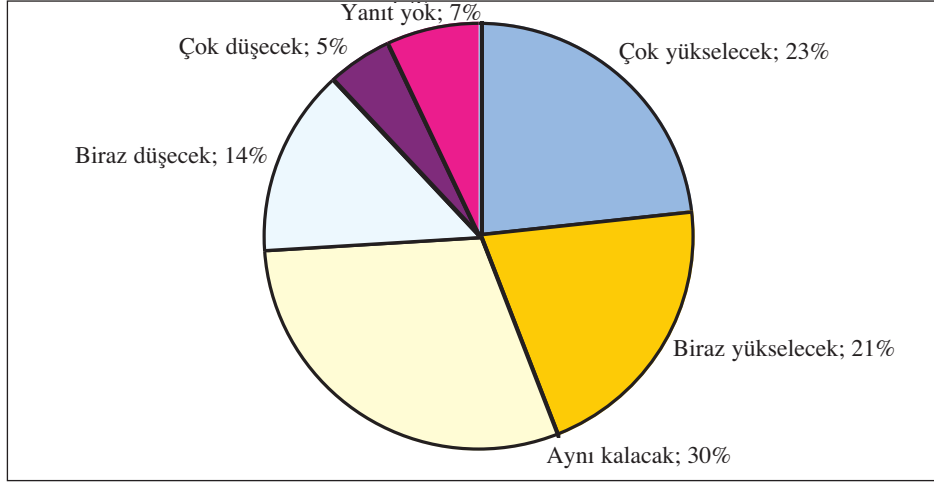

Kaynak: Transparency International, 2005 Global Corruption Barometer

Buna göre katılımcıların yüzde 35'i yolsuzluk düzeyinin çok yükseldiğini, yüzde 22'si biraz yükseldiğini, yüzde 27'si aynı kaldığını, yüzde 2'si çok düştüğünü, yüzde 10'u biraz düştüğünü belirtmişlerdir. Yüzde 4'lük bir kesim ise, yanıt vermemiştir. Tek tek ülkeler bağlamında baktığımızda, Bolivya, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, İsrail, Nikaragua, Nijerya, Panama, Paraguay, Peru, Filipinler ve Venezuela'da katılımcıların yüzde 50'sinden fazlası yolsuzluğun çok arttığını belirtmişlerdir. Litvanya, Norveç ve Hollanda'daki yanıtların çoğu ise, yolsuzluğun biraz arttığı yönündedir. Yolsuzluğun biraz azaldığını ağırlıklı olarak ortaya konduğu ülkeler ise, Kolombiya, Almanya, Endonezya, Kenya ve Türkiye'dir.

İkinci olarak ise, katılımcıların geleceğe yönelik yolsuzluk beklentileri ölçülmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede gelecek üç yıllık dönemde ülkelerindeki yolsuzluk düzeyinin nasıl değişeceği sorulmuştur. Soruya verilen cevaplar ve yüzde oranları aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Grafik 16. Gelecek Üç Yıllık Dönemde Dünya Ülkelerindeki Yolsuzluk Düzeyi Beklentileri:

Kaynak: Transparency International, 2005 Global Corruption Barometer

Genel olarak geçmiş döneme nazaran gelecek üç yıldaki yolsuzluk konusunda daha az kötümser olduğu gözlenmektedir. Ankete verilen cevaplara göre katılımcıların yüzde 23'i yolsuzluk düzeyinin çok yükseleceğini, yüzde 21'i biraz yükseleceğini, yüzde 30'u aynı kalacağını, yüzde 5'i çok düşeceğini, yüzde 14'ü biraz düşeceğini belirtmişlerdir. Yüzde 7'lük bir kesim ise, yanıt vermemiştir. Tek tek ülkeler bağlamında baktığımızda; Kamerun, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, Guatemala, Hindistan, Nikaragua, Pakistan, Panama, Paraguay, Peru, Filipinler, Güney Afrika, Togo, ABD ve Venezuela'da katılımcıların çoğu önümüzdeki üç yıllık dönemde yolsuzluğun çok artacağını belirtmişlerdir. Almanya, İsrail, Norveç ve Hollanda'daki yanıtların çoğu ise, yolsuzluğun az artacağı yönündedir. Yolsuzluğun biraz azalacağı ülkeler ise, Kosta Rika, Etiyopya, Kenya, Kosova, Makedonya, Malezya, Nijerya, Senegal, Tayland, Türkiye ve Uruguay'dır. Gana ve Endonezya'da yolsuzlukların önümüzdeki üç yılda çok azalacağı denekler tarafından ortaya konmuştur. 35 ülkede ise, yolsuzluk düzeyinin değişmeyeceği belirtilmiştir.

Yolsuzluklar konusunda önümüzdeki üç yıllık dönem için en iyimser ve en kötümser ülkeler Tablo 13 ve 14'de gösterilmektedir.

Tablo 16. Önümüzdeki Üç Yıl İçerisinde Yolsuzluğun En Fazla Yüksüleceği Öngörülen Ülkeler

	2003	2004	2005
Hindistan	74%	80%	78%
Filipinler	#	70%	76%
Nikaragua	#	#	70%
Venezuela	#	44%	62%
Anket Ortalaması	41%	45%	44%

Kaynak: Transparency International, 2005 Global Corruption Barometer

Veri bulunamamıştır.

Buna göre Hindistan, Filipinler, Nikaragua ve Venezuela'da yolsuzluk beklentisi 69 ülke ortalamasından yüzde 50-80 fazlasıdır. En iyimser ülke ise, Endonezya'dır. Bu ülkedeki yolsuzlukların düşme beklentisi 69 ülke ortalamasının dört katından yüksektir.

Tablo 17. Önümüzdeki Üç Yıl İçerisinde Yolsuzluğun En Fazla Düşeceği Öngörülen Ülkeler

	2003	2004	2005
Endonezya	55%	66%	81%
Uruguay	#	28%	57%
Nijerya	39%	27%	51%
Kosova	#	52%	50%
Anket Ortalaması	19%	17%	19%

Kaynak: Transparency International, 2005 Global Corruption Barometer

Veri bulunamamıştır.

Gelecek üç yıllık beklentilerin olumsuz yönde olması, yolsuzlukla mücadelede belli bir direncin varlığını göstermektedir. Bu direnç kırılmadığı takdirde istenilen sonucun elde edilmesi pek mümkün değildir.

5.2.5. KÜRESEL DÜZEYDE RÜŞVETİN YAYGINLIĞI, SIKLIĞI, MİKTARI VE ŞEKLİ

Bu başlık altında dünya ülkelerindeki rüşvetin yaygınlığı, sıklığı, miktarı ve şekli incelenmeye çalışılacaktır.

Küresel Yolsuzluk Barometresi bazında sorulan diğer bir soru da son bir yılda hane halkı tarafından ne kadar sıklıkta rüşvet verildiğidir. Böylelikle rüşvetteki yaygınlık gözlenmeye çalışılır. Aşağıdaki tabloda ülkeler temelinde rüşvetteki yaygınlık ortaya konmaktadır.

Tablo 18. Ülkelere Bazında Rüşvetin Yaygınlığı

Düzy	Ülkeler
Yüzde 31-45 arası	Kamerun, Paraguay, Kamboçya, Meksika
Yüzde 11-30 arası	Etiyopya, Gana, Guatemala, Litvanya, Moldova, Nijerya, Romanya, Togo, Bolivya, Çek Cumhuriyeti, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, Yunanistan, Endonezya, Hindistan, Kenya, Pakistan, Peru, Rusya, Senegal, Sırbistan, Ukrayna
Yüzde 5-10 arası	Arjantin, Bulgaristan, Bosna-Hersek, Kolombiya, Hırvatistan, Kosova, Lüksemburg, Makedonya, Malezya, Nikaragua, Panama, Filipinler, Polonya, Güney Afrika, Tayland, Türkiye, Venezuela
Yüzde 5'den az	Avusturya, Kanada, Kosta Rika, Danimarka, İspanya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Hong Kong, İzlanda, İrlanda, İsrail, Japonya, Güney Kore, Hollanda, Norveç, Portekiz, Singapur, İsviçre, Tayvan, İngiltere, Uruguay, ABD

Kaynak: Transparency International, Global Corruption Barometer 2005

Tablodan elde edilen sonuçlara göre, gelişmiş Batı ülkelerinde hanehalklarının son bir yıllık dönemde çok az rüşvet verildiği, buna karşılık Doğu Avrupa, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde rüşvet verme sıklığının ciddi ölçüde arttığı görülmektedir. Gelişmiş Batı ülkeleri arasında yer almasına rağmen Yunanistan ve Lüksemburg'da rüşvet sıklığı oldukça yüksek düzeydedir. Kamerun ve Paraguay'da hanehalkları son 12 ayda 43 kez rüşvet vermiş iken, İspanya, Hollanda, Japonya ve Hong Kong'da hiç rüşvet vermedikleri ifade etmektedirler. Gelir grupları itibarıyla ise, üst ve orta üst gelire sahip ülkelerde rüşvet sıklığı önemli ölçüde azalmaktadır.

Rüşvetin sıklığı kadar rüşvetin maliyeti de önemli bir olgudur. Küçük miktarda rüşvetler eğer sıklıkla ödenmek zorunda kalınıyorsa, ciddi bir maliyet unsuru oluşturabilmektedir. Fazladan ortaya çıkan bu maliyetler kaynak israfının genel boyutunu da ortaya koymaktadır. Küresel Yolsuzluk Barometresi araştırması çerçevesinde rüşvet maliyetleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Anket ile hanehalkı üyelerine son 12 aylık dönemde ne kadar rüşvet ödedikleri sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 16'de gösterilmektedir.

Tablo 19. Son 12 Aylık Dönemde Hanehalkının Ödedikleri Rüşvet Miktarı

ABD Doları	Cari ABD Doları Cinsinden Değeri	Satın Alma Paritesi Cinsinden Değeri
Bolivya	66	190
Kamerun	205	560
Dominik Cumhuriyeti	76	274
Gana	181	1.095
Guatemala	147	303
Hindistan	102	523
Kenya	50	114
Litvanya	195	432
Meksiko	111	166
Moldova	86	280
Nijerya	114	280
Pakistan	45	169
Paraguay	36	158
Peru	69	164
Romanya	56	154
Rusya	129	393
Sırbistan	171	#
Togo	46	216
Ukrayna	160	860

Kaynak: Transparency International, Global Corruption Barometer 2005 ve World Bank Development Indicators

Veri bulunamamıştır.

Rüşvet maliyetleri hem cari ABD Doları cinsinden, hem de satın alma gücü paritesine göre ABD Doları cinsinden ifade edilmiştir. Satın alma gücü paritesi; ülkeler arasındaki fiyat düzeyi farklılıklarını ortadan kaldırarak, ülkelerin yarattıkları GSYİH'nın reel anlamda karşılaştırılmasına imkan sağlayan, farklı para birimlerini birbirine dönüştürme oranıdır. Bu oran kullanılarak ortak para birimine dönüştürülen harcamalar, satın alınan mal ve hizmet hacmindeki farklılıkları yansıtarak ülkeler arasında gerçek anlamda karşılaştırılabilir veriler sağlamaktadır.² Satın alma gücü paritesi kullanılarak yapılan rüşvet maliyeti karşılaştırmalarının daha anlamlı olduğu düşünülmektedir.

² <http://www.die.gov.tr/veriKatalogu.htm>

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi satın alma gücü paritesine göre rüşvet maliyetinin en yüksek olduğu ülkeler Gana, Ukrayna, Kamerun, Hindistan, Kenya ve Rusya'dır.

Tablo 20. Çeşitli Ülkelerdeki Hanehalkı Başına Yıllık Ödenen Rüşvetin Ortalama Değerinin Kişi Başına Düşen GSYİH'ya Oranı

Kişi Başına Düşen GSYİH'ya Oranı	Ülkeler
Yüzde 20'den fazla	Kamerun, Gana, Nijerya
Yüzde 10-20 arası	Hindistan, Kenya, Moldova, Togo, Ukrayna
Yüzde 10'dan az	Bolivya, Dominik Cumhuriyeti, Guatemala, Litvanya, Meksika, Pakistan, Paraguay, Peru, Romanya, Rusya, Sırbistan

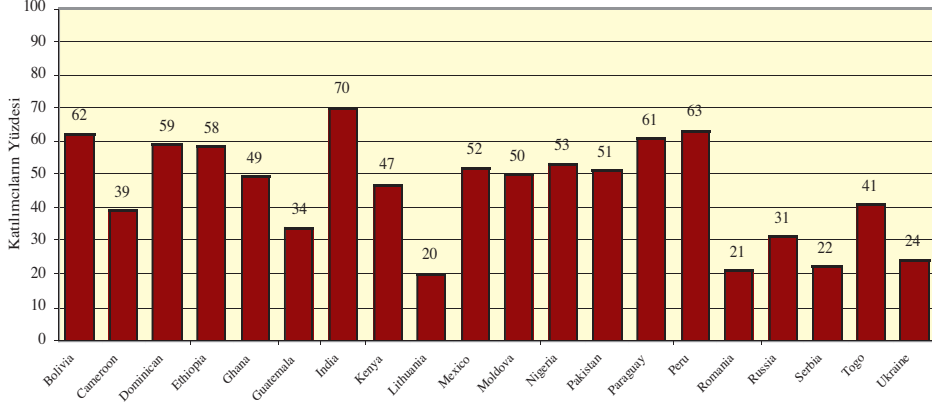
Kaynak: Transparency International, Global Corruption Barometer 2005

Rüşvet maliyetlerinin daha açık olarak kavranması için kişi başına GSYİH ile karşılaştırma yoluna da gidilebilmektedir. Böylelikle rüşvet yükü daha objektif olarak ortaya konabilmektedir. Aksi halde 12 aylık dönemde verdikleri rüşvet maliyeti yüksek olsa bile, bunun hanehalkı üyeleri üzerindeki yükü tam olarak tespit edilemeyecek ve karşılaştırma imkanı olmayacaktır. Örneğin yıllık 1.000 ABD doları rüşvet ödeyen, gelir düzeyi yüksek bir ülke vatandaşının rüşvet yükü, yılda 100 ABD doları rüşvet ödeyen gelir düzeyi düşük ülke vatandaşına göre, hafif olabilecektir.

Yukarıdaki tabloda çeşitli ülkelerdeki hanehalkı başına yıllık ödenen rüşvetin ortalama değerinin kişi başına düşen GSYİH'ya oranı gösterilmektedir. Bu bağlamda yapılan bir karşılaştırmada Kamerun, Gana ve Nijerya'da rüşvet yükünün kişi başına gelir miktarının beşte birinden fazla olduğu gözlenmektedir. Bu ülkelerde rüşvet neredeyse en önemli harcama kalemini oluşturmaktadır. Rüşvet yükünün kişi başına oranı yüzde 10 ile 20'si arasında değişen ülkeler ise, Hindistan, Kenya, Moldova, Togo ve Ukrayna'dır.

Son olarak Küresel Yolsuzluk Barometresi araştırması rüşvetin hangi biçimde verip alındığını inceleme konusu yapmıştır. Burada iki alternatif söz konusudur. Bunlardan birincisi rüşvetin istenmesidir. Bu durumda rüşvet isteyen aktif olmakta, rüşvet ödeyen ise sadece ona uyumlaşmaktadır. İkinci durumda ise, rüşvet kamu çalışanına kişi ve kurumlarca teklif edilmektedir.

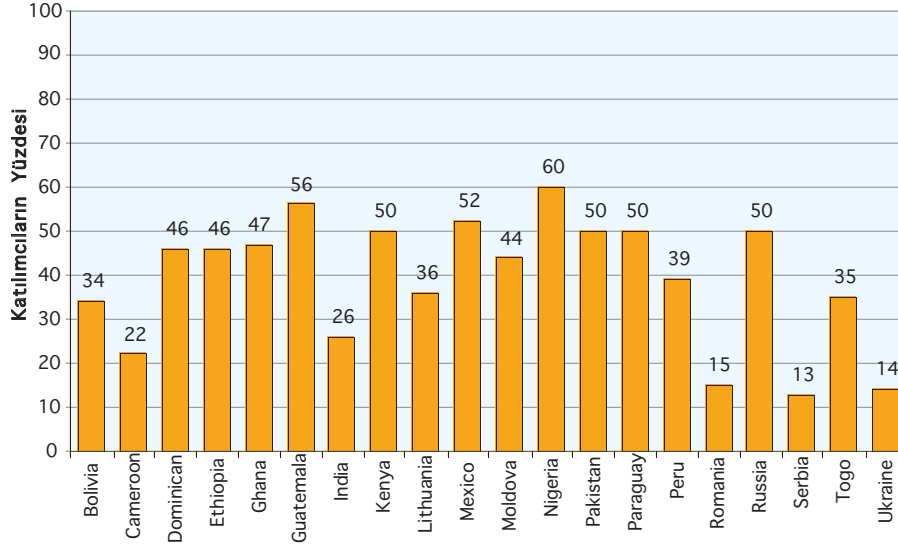
Aşağıda ülkeler bazında rüşvetin doğrudan istendiği durumların katılımcılar tarafından yapılan değerlendirilmesi yer almaktadır. Bolivya, Dominik Cumhuriyeti, Etiyopya, Hindistan, Nijerya, Meksika, Paraguay ve Peru'da katılımcıların çoğu kendilerinden doğrudan rüşvet istendiği belirtmişlerdir. Gana, Kenya, Moldova ve Pakistan'da ise katılımcıların yaklaşık yarısı rüşvetin doğrudan kendilerinden talep edildiğini ifade etmişlerdir.

Grafik 17. Talep Yönüyle Rüşvet (Rüşvetin Doğrudan İstenmesi)

Kaynak: Transparency International, Global Corruption Barometer 2005

Rüşvetin teklif edildiği, arz yönlü durumlar ise grafik 18 ve grafik 19'da gösterilmektedir. İlk grafikte rüşvetin kamu otoritesince yaşatılacak problemlerden kaçınmak amacıyla verildiği belirtilmiştir. Burada rüşvet devletin dışlilerinin işleme için gerekli bir tür yağ konumundadır. Katılımcıların yüzde 50'den fazlası Guatemala, Meksika ve Nijerya'da problemlerden kaçınmak amaçlı rüşvetin ağırlıkta olduğunu ifade etmişlerdir. Dominik Cumhuriyeti, Etiyopya, Gana, Kenya, Pakistan, Paraguay ve Rusya'da ise katılımcıların yarısı zorluklardan kaçınma güdüsü ile rüşvet verdiklerini ortaya koymuşlardır.

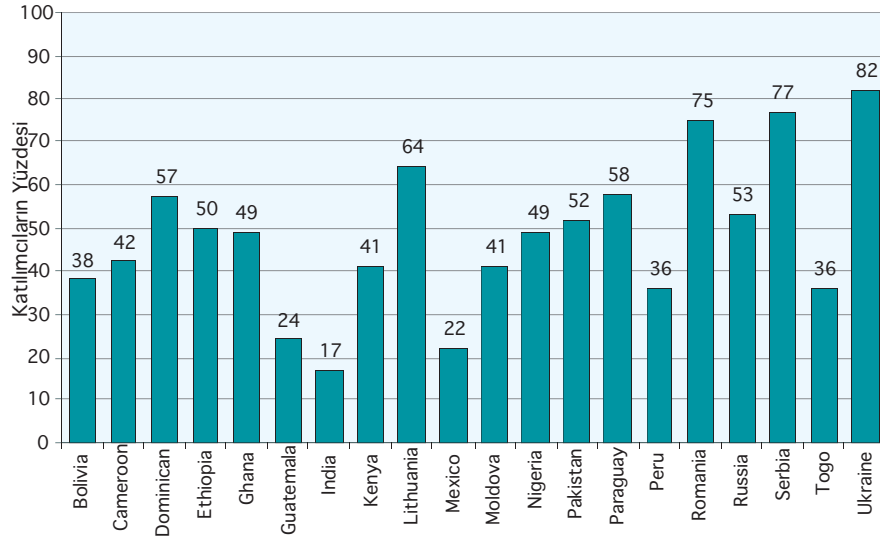
Grafik 18. Arz Yönüyle Rüşvet (Kamu Otoritesince Çıkarılan Zorluklardan Kaçınmak İçin Rüşvet Teklif Edilmesi)

Kaynak: Transparency International, Global Corruption Barometer 2005

Normalde karşılıksız olması gereken kamu hizmetlerinden zamanında, yerinde ve yeterli miktarda yararlanabilmek için bazı ülkelerde kamu çalışanlarına rüşvet teklif edilmesi sıkça karşılaşılan bir durumdur. Aşağıdaki grafikte bu tür rüşvetin yaygın olduğu gösterilmektedir.

Grafik 19. Arz Yönüyle Rüşvet (Kamu Hizmetlerinden Yararlanmak İçin Rüşvet Teklif Edilmesi)

Kaynak: Transparency International, Global Corruption Barometer 2005

Yukarıdaki grafikte de görülebileceği gibi, Ukrayna, Sırbistan, Romanya ve Litvanya gibi ülkelerde katılımcıların yaklaşık dörtte üçü kamu hizmeti alabilmek için rüşvet verdiklerini ifade etmişlerdir. Rusya, Paraguay, Pakistan, Nijerya, Gana ve Etiyopya'da ise, katılımcıların yarısının rüşvet vererek ancak kamu hizmetlerinden yararlanabildikleri görülmektedir.

5.3. DÜNYA ÜLKELERİNDE YOLSUZLUĞUN YÖNETİŞİM ENDEKSİ VERİLERİNE GÖRE SIRALANIŞI

Yönetişim endeksinin altı ayrı bileşenden oluştuğu 4. bölümde belirtilmişti. Burada ise bileşenler içerisinde biri olan yolsuzluğun kontrolüne ait veriler sunulacaktır. Yönetişim Endeksinin yolsuzluğun kontrolü bölümünün verilerine göre 2005 yılında ülkeler itibarıyla sıralanışı aşağıdaki Tablo'da gösterilmektedir. +2,5 yolsuzluğun tam olarak kontrol edildiği, -2,5 yolsuzluğun tam olarak kontrol dışı olduğu durumu göstermektedir. Gözlem sayısı ile ifade edilen alt endekslerin kaç tanesinin bileşkeye dahil olduğudur.

Tablo 21. Dünya Bankası 2005 Yılı Yönetişim Endeksi Yolsuzluğun Kontrolü Verileri

Sıralama	Ülke Adı	Endeks Derecesi	Standart Sapma	Gözlem Sayısı
1	İzlanda	2,49	0,17	7
2	Finlandiya	2,39	0,15	10
3	Singapur	2,24	0,13	11
4	Yeni Zelanda	2,24	0,15	8
5	Danimarka	2,23	0,15	10
6	İsviçre	2,12	0,15	10
7	İsveç	2,10	0,15	9
8	Norveç	2,04	0,15	10
9	Avusturya	1,99	0,15	10
10	Hollanda	1,99	0,15	10
11	Avustralya	1,95	0,15	9
12	İngiltere	1,94	0,15	10
13	Kanada	1,92	0,15	10
14	Almanya	1,92	0,15	10
15	Lüksemburg	1,84	0,19	6
16	İrlanda	1,70	0,15	10
17	Hong Kong	1,68	0,13	10
18	ABD	1,56	0,15	10
19	Belçika	1,45	0,15	9
20	Fransa	1,40	0,15	10
21	İspanya	1,34	0,15	10
22	Şili	1,34	0,14	12
23	Bahamas	1,32	0,30	2
24	Andora	1,25	0,34	1
25	Anguilla	1,25	0,34	1
26	Aruba	1,25	0,34	1
27	Bermuda	1,25	0,34	1
28	Cayman Adaları	1,25	0,34	1
29	Liechtenstein	1,25	0,34	1
30	Hollanda Antilleri	1,25	0,34	1
31	Japonya	1,24	0,13	11
32	Barbados	1,17	0,31	2
33	St. Lucia	1,15	0,29	2
34	Portekiz	1,13	0,15	10
35	Birleşik Arap Emirlikleri	1,13	0,17	7
36	Porto Riko	1,10	0,28	3
37	Botsvana	1,10	0,17	9

Sıralama	Ülke Adı	Endeks Derecesi	Standart Sapma	Gözlem Sayısı
38	Malta	1,04	0,24	4
39	St. Kitts ve Nevis	1,00	0,29	2
40	St. Vincent ve The Grenadines	1,00	0,29	2
41	Slovenya	0,88	0,12	10
42	Estonia	0,88	0,12	11
43	Kuveyt	0,84	0,17	7
44	Bhutan	0,84	0,25	5
45	Katar	0,82	0,19	6
46	Amerikan Samoa	0,78	0,34	1
47	Antigua ve Barbuda	0,78	0,34	1
48	Fransız Ginesi	0,78	0,34	1
49	Guam	0,78	0,34	1
50	Martinique	0,78	0,34	1
51	Reunion	0,78	0,34	1
52	Virgin Adaları (ABD)	0,78	0,34	1
53	Uruguay	0,78	0,15	10
54	İsrail	0,76	0,15	9
55	Güney Kıbrıs	0,69	0,17	6
56	Umman	0,69	0,18	6
57	Dominica	0,68	0,29	2
58	Grenada	0,68	0,29	2
59	Bahrain	0,64	0,17	7
60	Tayvan	0,63	0,13	11
61	Macaristan	0,63	0,12	12
62	Macao	0,55	0,20	2
63	Güney Afrika	0,54	0,14	13
64	Güney Kore	0,47	0,12	12
65	Slovak Cumhuriyeti	0,43	0,12	11
66	Çek Cumhuriyeti	0,42	0,12	12
67	İtalya	0,41	0,15	10
68	Yunanistan	0,40	0,15	10
69	Kosta Rica	0,38	0,15	10
70	Latvia	0,33	0,13	10
71	Ürdün	0,33	0,14	9
72	Mauritius	0,32	0,17	6
73	Malezya	0,27	0,12	12
74	Litvanya	0,26	0,13	11
75	Vanuatu	0,26	0,27	3
76	Brunei	0,25	0,30	2

Sıralama	Ülke Adı	Endeks Derecesi	Standart Sapma	Gözlem Sayısı
77	Suudi Arabistan	0,23	0,17	7
78	Kiribati	0,22	0,27	3
79	Cape Verde	0,21	0,24	4
80	Polonya	0,19	0,12	13
81	Samoa	0,17	0,27	3
82	Tunus	0,13	0,15	10
83	Türkiye	0,08	0,14	13
84	Hırvatistan	0,07	0,13	11
85	Namibya	0,06	0,17	9
86	Burkina Faso	0,06	0,22	6
87	Suriname	0,05	0,27	3
88	Solomon Adaları	0,02	0,27	3
89	Şenkel	0,01	0,24	4
90	Trinidad ve Tobago	0,01	0,16	8
91	Madagaskar	0,00	0,20	7
92	Bulgaristan	-0,05	0,13	11
93	Fas	-0,09	0,15	9
94	Lesotho	-0,15	0,22	6
95	Tuvalu	-0,15	0,34	1
96	Kolombiya	-0,22	0,14	13
97	Belize	-0,22	0,26	3
98	Senegal	-0,23	0,16	9
99	Romanya	-0,23	0,12	13
100	Tayland	-0,24	0,12	13
101	Küba	-0,26	0,18	6
102	Moritanya	-0,26	0,24	5
103	Panama	-0,27	0,15	10
104	Micronesia	-0,28	0,42	2
105	Maldiveler	-0,28	0,27	3
106	Brezilya	-0,28	0,14	11
107	Mali	-0,29	0,20	7
108	Sri Lanka	-0,31	0,16	9
109	Hindistan	-0,31	0,12	12
110	Bosna-Hersek	-0,32	0,15	8
111	Eritre	-0,37	0,24	5
112	Gana	-0,38	0,15	11
113	Lübnan	-0,39	0,17	7
114	El Salvador	-0,39	0,18	7
115	Meksika	-0,41	0,14	12

Sıralama	Ülke Adı	Endeks Derecesi	Standart Sapma	Gözlem Sayısı
116	Mısır	-0,42	0,15	11
117	Marshall Adaları	-0,43	0,42	2
118	Cezayir	-0,43	0,15	10
119	Arjantin	-0,44	0,14	12
120	İran	-0,47	0,17	9
121	Peru	-0,49	0,15	12
122	Makedonya	-0,50	0,14	9
123	Jamaica	-0,50	0,16	7
124	Sırbistan Karadağ	-0,55	0,13	10
125	Moğolistan	-0,55	0,21	6
126	Gürcistan	-0,57	0,14	9
127	Guyana	-0,58	0,22	5
128	Filipinler	-0,58	0,12	13
129	Suriye	-0,59	0,18	7
130	Fiji	-0,60	0,29	2
131	Swaziland	-0,60	0,22	6
132	Gabon	-0,61	0,16	8
133	Nikaragua	-0,62	0,18	8
134	Ukrayna	-0,63	0,12	12
135	Yemen	-0,63	0,17	6
136	Ermenistan	-0,64	0,14	9
137	Cibuti	-0,64	0,25	3
138	Dominik Cumhuriyeti	-0,66	0,15	10
139	Kosova	-0,67	0,21	2
140	Honduras	-0,67	0,16	9
141	Mozambik	-0,68	0,16	10
142	Çin	-0,69	0,12	12
143	Gambiya	-0,70	0,21	5
144	Togo	-0,70	0,21	6
145	Nepal	-0,71	0,17	7
146	Tanzanya	-0,73	0,15	10
147	Rusya	-0,74	0,12	14
148	Arnavutluk	-0,76	0,15	7
149	Moldova	-0,76	0,13	11
150	Vietnam	-0,76	0,13	11
151	Sao Tome ve Principe	-0,77	0,25	3
152	Doğu Timor	-0,77	0,28	2
153	Habeşistan	-0,79	0,17	9
154	Ekvator	-0,81	0,15	11

Sıralama	Ülke Adı	Endeks Derecesi	Standart Sapma	Gözlem Sayısı
155	Raunda	-0,81	0,25	4
156	Bolivya	-0,81	0,15	11
157	Zambiya	-0,82	0,16	10
158	Nijer	-0,83	0,22	5
159	Gine	-0,84	0,22	5
160	Malawi	-0,85	0,15	9
161	Endonezya	-0,86	0,12	13
162	Burundi	-0,86	0,24	4
163	Uganda	-0,87	0,15	10
164	Libya	-0,89	0,18	7
165	Belarus	-0,90	0,16	7
166	Comoros Adaları	-0,93	0,25	3
167	Kazakistan	-0,94	0,13	11
168	Guatemala	-0,98	0,16	9
169	Sierra Leone	-0,99	0,23	4
170	Venezuela	-1,00	0,14	12
171	Benin	-1,00	0,21	6
172	Pakistan	-1,01	0,15	11
173	Azerbaycan	-1,01	0,13	11
174	Kenya	-1,01	0,15	11
175	Kongo	-1,01	0,18	7
176	Kırgızistan	-1,06	0,14	9
177	Özbekistan	-1,07	0,13	9
178	Papua Yeni Gine	-1,08	0,17	8
179	Gine-Biseo	-1,08	0,23	4
180	Tacikistan	-1,08	0,15	9
181	Orta Afrika Cumhuriyeti	-1,08	0,24	4
182	Liberya	-1,08	0,26	3
183	Angola	-1,09	0,16	9
184	Batı Şeria	-1,09	0,31	2
185	Laos	-1,10	0,20	7
186	Kamboçya	-1,12	0,18	7
187	Kamerun	-1,15	0,16	9
188	Bangladeş	-1,18	0,16	10
189	Paraguay	-1,19	0,16	10
190	Çad	-1,22	0,21	5
191	Nijerya	-1,22	0,15	11
192	Fildişi Sahili	-1,23	0,18	7
193	Zimbabve	-1,24	0,15	10

Siralama	Ülke Adı	Endeks Derecesi	Standart Sapma	Gözlem Sayısı
194	Irak	-1,27	0,18	6
195	Tonga	-1,28	0,27	3
196	Türkmenistan	-1,30	0,15	6
197	Kuzey Kore	-1,32	0,23	3
198	Zaire	-1,34	0,16	8
199	Afganistan	-1,37	0,23	3
200	Sudan	-1,40	0,18	7
201	Myanmar	-1,44	0,20	5
202	Haiti	-1,45	0,24	4
203	Somali	-1,74	0,26	3
204	Ekvator Ginesi	-1,79	0,24	4

Kaynak: Daniel Kaufmann, Aart Kraay, Massimo Mastruzzi, "Governance Matters V: Governance Indicators for 1996-2005", **World Bank Policy Research**, September 2006

2005 yılı endeks değerlerine göre yolsuzluk kontrolünün en yüksek olduğu ülkeler sırasıyla; İzlanda, Finlandiya Singapur, Yeni Zelanda, Danimarka, İsveç, Norveç, Avusturya ve Hollanda'dır. Yolsuzluğun kontrolünün en kötü olduğu ülkeler ise; Ekvator Ginesi, Somali, Haiti, Myanmar, Sudan, Afganistan, Zaire, Kuzey Kore, Türkmenistan ve Tonga'dır. Bu sıralama Yolsuzluk Algılama Endeksi ile -birkaç küçük farklılık dışında- benzerlik göstermektedir. Bunda her iki endeksin kullandığı alt endeksler arasındaki kesişmelerin rol oynadığı söylenebilir.

5.4. DÜNYA ÜLKELERİNDE YOLSUZLUĞUN POLİTİK RİSK ENDEKSİ VERİLERİNE GÖRE SIRLANIŞI

Yolsuzluk, politik risk endeksi içerisinde yüzde 6'lık bir ağırlıkla yer almaktadır. 140 ülkeden aylık olarak yolsuzluk verileri toplanmakta ve böylelikle endeks değeri oluşturulmaktadır. Politik risk endeksi içerisinde yolsuzluk düzeyi 6,0 ile sıfır arasında puanlandırılmaktadır. Puanlama aralığı 0,5'dir. 6,0 yolsuzluğun hiç olmadığı sıfır ise yolsuzluğun tamamen yaygın olduğu durumu göstermektedir. Aşağıdaki tabloda politik risk endeksinin sadece yolsuzluk bölümüne ait veriler, Mart 2005 ve 2006 olmak üzere iki dönem halinde gösterilmektedir.

Tablo 22. Politik Risk Endeksi Yolsuzluk Verileri (2005-2006)

Sıralama	Ülkeler	Mart 2005	Mart 2006
1	Finlandiya	6.0	6.0
2	Danimarka	5.5	5.5
3	İzlanda	5.5	5.5
4	Yeni Zelanda	5.5	5.5
5	Avustralya	5.0	5.0
6	Avusturya	5.0	5.0
7	Kanada	5.0	5.0
8	Almanya	4.5	5.0
9	Lüksemburg	5.0	5.0
10	Hollanda	5.0	5.0
11	Norveç	5.0	5.0
12	İsveç	5.0	5.0
13	Singapur	4.5	4.5
14	İsviçre	4.5	4.5
15	İngiltere	4.5	4.5
16	Şili	4.5	4.5
17	Bahamalar	4.0	4.0
18	Belçika	4.0	4.0
19	Güney Kıbrıs	4.0	4.0
20	Hong Kong	4.0	4.0
21	İzlanda	3.5	4.0
22	Madagaskar	4.0	4.0
23	Portekiz	4.0	4.0
24	İspanya	4.0	4.0
25	ABD	5.0	4.0
26	Fransa	3.5	3.5
27	Japonya	3.5	3.5
28	Malta	3.5	3.5
29	Botswana	3.0	3.0
30	Kolombiya	3.0	3.0
31	Ekvator	3.0	3.0
32	Estonya	3.0	3.0
33	Macaristan	3.0	3.0

Sıralama	Ülkeler	Mart 2005	Mart 2006
34	İsrail	3.0	3.0
35	Ürdün	3.0	3.0
36	Fas	2.5	3.0
37	Slovenya	3.0	3.0
38	Tayvan	3.0	3.0
39	Uruguay	3.0	3.0
40	Vietnam	1.5	3.0
41	Zambiya	3.0	3.0
42	Arjantin	2.5	2.5
43	Brunei	2.5	2.5
44	Hırvatistan	2.5	2.5
45	Küba	2.5	2.5
46	El Salvador	2.5	2.5
47	Gambiya	2.5	2.5
48	Gine	2.5	2.5
49	Guyana	3.0	2.5
50	Hindistan	2.5	2.5
51	Endonezya	1.0	2.5
52	İtalya	2.5	2.5
53	Güney Kore	2.5	2.5
54	Kuveyt	2.5	2.5
55	Litvanya	2.5	2.5
56	Nikaragua	2.5	2.5
57	Umman	2.5	2.5
58	Peru	2.5	2.5
59	Polonya	2.0	2.5
60	Katar	2.5	2.5
61	Romanya	2.5	2.5
62	Senegal	2.5	2.5
63	Slovakya	2.5	2.5
64	Güney Afrika	2.0	2.5
65	Sri Lanka	2.5	2.5
66	Türkiye	2.5	2.5
67	Çek Cum.	2.5	2.4
68	Angola	2.0	2.0
69	Bahreyn	2.0	2.0
70	Belarus	2.0	2.0
71	Bolivya	2.0	2.0

Sıralama	Ülkeler	Mart 2005	Mart 2006
72	Brezilya	2.0	2.0
73	Bulgaristan	2.0	2.0
74	Burkina Faso	2.0	2.0
75	Kamerun	2.0	2.0
76	Çin Halk Cum.	2.0	2.0
77	Kongo Cum.	2.0	2.0
78	Dominik Cum.	2.0	2.0
79	Etiyopya	2.0	2.0
80	Yunanistan	2.5	2.0
81	Gine Biseo	2.0	2.0
82	Honduras	2.0	2.0
83	İran	2.0	2.0
84	Latvia	2.0	2.0
85	Liberya	2.0	2.0
86	Malawi	2.0	2.0
87	Malezya	2.5	2.0
88	Mali	2.0	2.0
89	Meksika	2.0	2.0
90	Mogolistan	2.0	2.0
91	Panama	2.0	2.0
92	Filipinler	2.0	2.0
93	Rusya	2.0	2.0
94	Suudi Arabistan	2.0	2.0
95	Sırbistan&Karadağ	2.0	2.0
96	Suriname	2.0	2.0
97	Suriye	2.0	2.0
98	Tanzanya	2.0	2.0
99	Trinidad&Tobago	2.0	2.0
100	Tunus	2.0	2.0
101	Uganda	2.0	2.0
102	Ukrayna	1.5	2.0
103	Birleşik Arap Emirliği	2.0	2.0
104	Yemen	2.0	2.0
105	Cezayir	1.5	1.5
106	Ermenistan	1.5	1.5
107	Azerbeycan	2.0	1.5
108	Bangladeş	1.5	1.5
109	Kosta Rika	2.5	1.5

Sıralama	Ülkeler	Mart 2005	Mart 2006
110	Fildişi Sahili	1.5	1.5
111	Mısır	1.5	1.5
112	Gana	2.0	1.5
113	Guatemala	1.5	1.5
114	Haiti	2.5	1.5
115	Jamaika	1.5	1.5
116	Kazakistan	1.5	1.5
117	Libya	1.5	1.5
118	Moldova	1.5	1.5
119	Mozambik	1.5	1.5
120	Namibya	1.5	1.5
121	Nijerya	1.0	1.5
122	Pakistan	1.5	1.5
123	Sierra Leone	1.5	1.5
124	Tayland	1.5	1.5
125	Togo	1.5	1.5
126	Venezuela	1.5	1.5
127	Arnavutluk	2.0	1.0
128	Kongo Demokratik Cum.	1.0	1.0
129	Gabon	1.0	1.0
130	Irak	1.0	1.0
131	Kuzey Kore	1.0	1.0
132	Lübnan	1.0	1.0
133	Myanmar	1.0	1.0
134	Niger	1.0	1.0
135	Papua Yeni Gine	1.0	1.0
136	Paraguay	1.0	1.0
137	Somali	1.0	1.0
138	Sudan	1.0	1.0
139	Kenya	1.0	0.5
140	Zimbabwe	0.0	0.0

Kaynak: **International Country Risk Guide**, Vol. XXVII, No: 3, March 2006
http://www.prsgroup.com/commonhtml/methods.html#_International_Country_Risk

Gerek 2005 gerekse 2006 verilerine göre yolsuzluğun en düşük olduğu ülkeler (6,0-5,0) Finlandiya, Danimarka, İzlanda ve Yeni Zelandadır. Yolsuzluğun en yüksek olduğu ülkeler ise, Zimbabwe, Kenya, Sudan ve Somali'dir. Hem 2005 hem de 2006 döneminde politik risk endeksi verilerine göre ülkemizdeki

yolsuzluk düzeyi 2,5 olarak derecelendirilmektedir. Bu değer ortalama yolsuzluk düzeyinin (3 olarak ifade edilen) altındadır.

5.5. DÜNYA ÜLKELERİNDE YOLSUZLUĞUN SAYDAM OLMAMA ENDEKSİ VERİLERİNE GÖRE SIRLANIŞI

Saydam olmama endeksinin, kamu ve özel sektördeki yolsuzluk, hukuk sistemindeki etkinsizlik, zararlı ekonomi politikası, yetersiz muhasebe ve yönetim uygulamaları ve zararlı düzenleyici yapı kriterlerine göre, 2004 yılına ait 48 gelişmiş ve gelişmekte olan ülke verileri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 23. Saydam Olmama Endeksi Yolsuzluk Verileri (2004)

Sıra	Ülkeler	Kamu ve Özel Sektördeki Yolsuzluk	Hukuk Sistemindeki Etkinsizlik	Zararlı Ekonomi Politikası	Yetersiz Muhasebe ve Yönetişim	Zararlı Düzenleyici Yapılar	Saydam Olmama Endeksi
1	Finlandiya	3	11	23	17	9	13
2	Danimarka	6	15	21	33	19	19
3	İsveç	8	24	21	25	19	19
4	Singapur	15	19	25	50	10	24
5	Hollanda	16	21	22	38	23	24
6	Avusturalya	19	16	26	33	10	21
7	İngiltere	20	3	25	33	13	19
8	İsviçre	20	27	20	25	21	23
9	Avusturya	21	11	32	33	17	23
10	Hong Kong	26	12	14	33	15	20
11	Kanada	26	17	37	20	16	23
12	ABD	28	19	20	20	10	21
13	Belçika	28	25	30	17	14	23
14	Almanya	28	14	33	17	32	25
15	İrlanda	33	19	29	38	9	26
16	İsrail	33	30	44	20	25	30
17	Portekiz	37	26	31	50	32	35
18	Japonya	38	24	31	22	22	28
19	İspanya	39	25	32	50	23	34
20	Fransa	39	47	33	33	32	37
21	Şili	41	24	30	20	27	29
22	Tayvan	47	33	20	40	28	34
23	Brezilya	47	48	32	40	35	40
24	Macaristan	51	31	26	50	24	36
25	İtalya	52	32	45	63	24	43
26	Güney Afrika	55	34	28	33	18	34
27	Malezya	55	35	28	30	26	35
28	Kolombiya	57	61	45	29	21	43
29	Yunanistan	58	30	36	50	30	41
30	Kore	61	35	22	30	37	37
31	Çek Cum.	61	35	32	44	35	41
32	Suudi Arab.	61	34	32	33	69	46
33	Polonya	63	35	47	40	19	41

Kaynak: http://www.opacityindex.com/opacity_index.pdf

Bu endekse göre, gerek kamu ve özel sektördeki yolsuzluğun gerekse toplam saydam olmama değerinin en düşük olduğu ülkeler Finlandiya, Danimarka ve İsveç'tir. Türkiye yolsuzluk sıralamasında 48 ülke arasında 37. sırada yer almaktadır. Kamu ve özel sektördeki yolsuzluk düzeyi ise yüzde üzerinde 67 gibi yük-

sek bir değere karşılık gelmektedir. Endekse dahil ülkeler bazında yolsuzluk düzeyi en kötü olan ülkeler ise, Lübnan, Endonezya ve Nijerya'dır.

5.6. DÜNYA ÜLKELERİNDEKİ YOLSUZLUĞUN PARASAL MALİYETİNE YÖNELİK BAZI VERİLER

Yolsuzluğun parasal maliyeti konusunda genel ve kapsayıcı bir bilgiden çok belli dönemlerde veya belli ülkelerde ortaya konmuş verilerden söz edilebilir. Kısmi nitelik taşımasına rağmen bu verilerdeki değerler yolsuzluk konusunun parasal maliyeti hakkında bilgi verebilmektedir.

Buna göre; son yirmi yıllık süreçte bir Doğu Asya ülkesindeki yolsuzluk nedeniyle yaşanan kayıpların yaklaşık 48 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir. Bu ülkenin toplam dış borcu 40,6 milyar dolar olduğu³ düşünüldüğünde problemin boyutu daha iyi anlaşılacaktır. Diğer bir Asya ülkesinde ise, son on yıldaki kamu mülklerinin satışında yolsuzluk yapan memurlar tarafından gayrimenkullerin düşük değerlendirilmesi nedeniyle hazinenin 50 milyar dolardan daha fazla zarara uğratıldığı iç denetim raporlarına yansımıştır.⁴ Bir başka Güney Asya ülkesinin kötü yönetim ve yolsuzluklar nedeniyle günlük kamu zararının 50 milyon dolar olduğu raporlarda ifade edilmektedir.⁵ Birçok Asya ülkesinde kamu ihalelerinin yüzde 20'sini yolsuzluk nedeniyle artan maliyetler oluşturmaktadır.⁶ Kamu ihale sisteminin reforme edilmesi, bu bağlamdaki ihale maliyetlerini beşte bir oranında düşürecektir.

Yerel yönetimler bağlamında bakıldığında ise, bir Kuzey Amerika şehir yönetiminde yıllık 1,5 milyar doları bulan atık yönetim maliyetlerinin, buradaki yolsuzlukların önlenmesi nedeniyle 330 milyon dolar düştüğü ortaya konmuştur.⁷ Başka bir Avrupa şehrinde ise, altyapı ihalelerinde yolsuzlukların önlenmesiyle giderlerde yüzde 35 ile 40 arasında bir tasarruf sağlandığı ve bu paranın yerel sosyal ihtiyaçlara yönlendirildiği ifade edilmiştir.⁸

Son olarak bir Latin Amerika ülkesinde gümrük memurlarına topladıkları gümrük vergileri üzerinden pay verilmesi, bir yıl içerisindeki gelirleri yüzde 60 arttırmıştır.⁹

³ **Corruption: The Costs, Consequences and Implications for Local Governments**,, a.g.e., <http://www1.worldbank.org/wbiiep/decentralization/courses/turkey%206.21.99/corrupti/tsld026.htm>

⁴ <http://www1.worldbank.org/wbiiep/decentralization/courses/turkey%206.21.99/corrupti/tsld027.htm>

⁵ <http://www1.worldbank.org/wbiiep/decentralization/courses/turkey%206.21.99/corrupti/tsld028.htm>

⁶ <http://www1.worldbank.org/wbiiep/decentralization/courses/turkey%206.21.99/corrupti/tsld029.htm>

⁷ <http://www1.worldbank.org/wbiiep/decentralization/courses/turkey%206.21.99/corrupti/tsld030.htm>

⁸ <http://www1.worldbank.org/wbiiep/decentralization/courses/turkey%206.21.99/corrupti/tsld031.htm>

⁹ <http://www1.worldbank.org/wbiiep/decentralization/courses/turkey%206.21.99/corrupti/tsld032.htm>

